

Yabancı Dil Eğitimi Açısından Karşılaştırmalı Yazın Çalışmalarının Önemi

Melik BÜLBÜL (*)

Özet: Yabancı dil eğitimi sorunsal günümüzde hala varlığını önemli ölçüde duyurmaktadır. Bunun en önemli nedeni, var olan öğretim yaklaşımlarının eksik, ya da programsız bir biçimde kullanılmasıdır. Yabancı dil eğitimi sürecinde gözden kaçırılan veya yeteri ölçüde ağırlık verilmeyen bir sorun da karşılaştırmalı çalışmaların gereği gibi ders ortamında yer almamasıdır. Bu çalışmada sözü edilen sorun odaklarına belli noktalarda değinilerek, kimi metin çözümsel ve karşılaştırmalı yaklaşımlar ışığında açıklamalar getirmeye çalıştım.

Anahtar Kelimeler: yabancı dil eğitimi, karşılaştırmalı çalışmalar, imge, yazınsal söylem.

The Importance of Studies of Comparative Literature in Terms of Foreign Language Training

Abstract: The issue of foreign language- training let today know in an important rate about his existence. The more importance reason of this is that the present approaches of education are defective or it is used not done according to a program. The another issue wich is be overlooked in process of foreign language- training is that comparative literature- studies are not located in class, in other words in lessons properly. In this study I intend to throw light on above mentioned issues in the light of comparative literature- studies and text analysis.

Key Words: foreign language- training, comparative literature- studies, image, literary pronunciation.

*) Doç. Dr., Atatürk Üniv. K.K. Eğt. Fak. Alman Dili Eğt. ABD Öğr. Üyesi.
(e-posta: bulbulm@mynet.com)

I. Giriş

Dil malzemelerinden oluşan ve sanatsal bir yaratı olan yazın, okuruna çok anlamlı, sanatlı bağdaştırmalarla örülü, imgelerle derinlikli, yazınsal söylemle şiirselliği olan, metaforik öğeler taşıyan, devingen anlam sarkacıyla çok boyutlu bir yaşam ve yorum dünyası sunar. Bu denli yoğun ve derinlikli bir ortamı içerimleyen yazın, Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi süreçlerinde de etkinliğini sürdürür ve öğrenenin dil edinim süreçlerine büyük katkılar sağlar. Yazınsal yaratılara odaklı çalışmaların karşılaştırmaya dayalı olarak sürdürüldüğü ortamda ise, okurun/öğrenenin düş (imge) dünyasına dönük kimi zengin uyarılar ve çağrışımlar zinciri yaratacağından daha büyük bir anlam taşır. Çünkü, şiirsel söylemli, imgelerle yapılandırılmış yazınsal metinlere dayalı karşılaştırmalı yazın çalışmaları, okura/öğrenene soyut dünyasını devindirmesine yönelik, yeni metin odaklı ve pratik yaşama dönük anlamsal çıkarımlara elverişli ortamlar yarattığından, öncelenmesi gerekli çalışmalardır.

II. Yabancı Dil Öğretimi ve Karşılaşılan Sorunlar

Yaygın kanının tersine, Yabancı Dil öğretilmez; öğrenilir. Bu süreçte öğrenenin/öğrencinin karşılaştığı tanımsız güçlüklerin altını çizmenin yararları göz ardı edilemez. Daha son zamanlara kadar yabancı dil öğretiminde karşılaşılan güçlüklerin, nasıl ortadan kaldırılacağına dönük yoğun metodik ve didaktik yaklaşımların yoğunluğu belleklerde yerleşmiş bulunmaktadır. Bu anlamda en büyük eksiklik, dilin bildirişim odaklı işlevinden çok, bir dilbilgisi yığını olan bilgilerle sınırlıymış gibi görülmesi ve dahası dil öğretimi esnasında bir biçimde geliştirilen, dil üstü (Metasprache) bir dil ile sürdürülmeye dayalı değişik bir öğretim yönteminin öncelenmesi olmuştur. Sonuç, tam bir fiyasko ve karamsarlık tonlarıyla biçimlenmiş bir tabloda başkası değildi.

İşte böyle bir ortamda yabancı dil öğretiminin yeniden gözden geçirilmesi çalışmaları bir takım ilgili yönetsel doğurguları da zorunlu kıldı. Bunlardan en önemlisi, yabancı dilin artık bundan böyle bir gramer, yani dilbilgisi ağırlıklı uğraşı olmadığı gerçeğinin belirginleşmesiydi. Çünkü, yabancı dil öğretimi denince büyük ölçekte, geliştirilen bir üst dil ile, öğrenene kimi dilbilgisel yapıların aktarılmaya çalışılması ve bu yönde bir öğrenme faaliyetinin gerçekleşeceği umudunun taşınması anlayışı etkiliydi. Bu da istenen sonuçların doğmasını önemli oranda geciktiriyordu. Bu soruna bir de yabancı dil ile uğraşanların, daha doğrusu bu öğrenme sürecinde ortaya çıkan sorunların ortadan kaldırılmasıyla ilgili sorumlu kişilerin arasında bir türlü gerçekleştirilemeyen koordinasyon, daha büyük sorunlara ve iletişimsizliklere yol açıyordu.

Hazırlanan programların işlevden uzak oluşu ve bu uzantıda verimsizliklerin git gide etkinleşmesi de buna eklenince, sorun içinden çıkılmaz bir hal alıyordu. Şimdi tüm bu anlatılanlardan yola çıkarak, neler yapılabilir ve yapılacaklar öğrenme ortamına nasıl aktarılabilir sorularına yanıtlar arayalım:

Her şeyden önce unutulmaması gereken bir ilke vardır. Basit anlamda bir iletişim etkinliği için varlığından yararlandığımız dil olgusu, tek düze bir işleve sahip olmaktan öte;

diller arası, kültürler arası, düşünler arası, duyular arası ve daha bir çok zihinsel, imgesel ve sanatsal işlevleri kapsar. Buradan yola çıkarak, dil öğeleri ile yapılandırılmış yazınsal yaratıların, öğrenenin dil öğrenme süreçlerinde soyut dünyasını geliştirme ve devindirme noktasındaki yararlarından söz etmek yerinde olur düşüncesindeyim. İşte tam da bu ara düzeyde edebiyatın ve yazınsal ürünlerin yabancı dil öğretimine katkılarının önemi ortaya çıkmaktadır. Bir de iki farklı dil ve iki farklı kültür dizgelerinde biçimlenmiş; sanatlı bağdaştırmalarla yoğrulmuş, derin anlamsal çokgenlilik içinde varlığını konuşlandırmış ürünlerle karşılaştırmalı çalışmaları bu öğrenme sürecine katarsak, yabancı dil öğretimine olan olumlu katkılarının değeri su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkar. Bunun nedeni, önce de değindiğim gibi, yazınsal ürünlerin dil öğretimi ortamına uygun daha elverişli metin örülerini barındırması ve dahası karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmaların bu sürece, artı değerde farklı kültürel imgeleri katmasıyla, zengin bir anlama ve anlamlandırma odaklı etkileşime dayalı bir ortam yaratmasıdır.

Yazınsal metinlerin farklı kültür dizgelerinden seçilerek, karşılaştırmalı olarak incelenmesi ile elde edilen dil öğretimine katkıları bağlamında yukarıdaki açıklamaların yanında, geleneksel olarak karşılaşılan öğretim sorunlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Genel olarak yabancı dil öğretiminden dilbilgisi öğretimi anlaşılmaktadır.
- Dilbilgisi açıklamaları öğretim sürecinde dili bastırmaktadır.
- Öğrenci, genel anlamda dilden söz eden oluyor; dili kullanan değil.
- Önemli bir sorun da yabancı dil bütün olarak algılanıyor; oysa dil alanları oluşturularak basitten karmaşığa doğru bir öğretim skalası daha verimli olacaktır. Böylece öğrenen, ilgi alanında olmayan (kendi yaşamında kullanım alanı bulamayan) sözcüklerin yoğunluğu altında enerjisini ve zamanını boşa harcamamış olacaktır.
- Yabancı dil anadile karşı olarak gelişen ikinci ve karşıt bir davranış düzeni dayatır. Bu davranış düzenine uyum sağlamak ve onu içselleştirmek (kavramsallaştırmak) etkili bir uğraşmayı zorunlu kılar.
- Yabancı dil öğretimi/eğitimi, işlevsel olmaktan öte, oyalayıcı, yalınkat, korku-tutku sendromu içeren (fobili-mani) bir biçimde yürütülmektedir.

Yabancı bir dili, belli kavramların daha başka ses dizilerine düğümlenmiş, şifrelenmiş olduğu bir anadil olarak değerlendirmek bu bağlamda hiç de yanlış olmayacaktır. Ne de olsa farklı bir dil dizgesi içinde yuvalanmış, anlam yüklü kavramların kod açılımı yapılmaktadır yabancı dil öğretimi sürecinde. Eğer biz öğretmenler olarak, yabancı dil öğretimi sürecinde çalışmalarımızın aşınmaya, pörsümeye ve verim kısıtlılığına yazgılı kalmasını istemiyorsak, yabancı dil öğrenmenin ve öğretiminin bir bildirim işlevi olması gerektiğini unutmadan Kim Kime Neyi çalışma aralığında sıkışmadan, Nasıl Niçin uzantılarını etkinleştirerek, kişisel beceri ve gereklilik konsepti uyarılarını da sürece katarak, etkili bir uğraşmanın yükünü göğüslemeliyiz.

III. Neden Yazın Yoluyla Yabancı Dil Eğitimi

Sistematiik dil felsefesi açısından bakıldığında, yazın dili, bilimsel ve felsefi araştırmaların ele aldığı tüm öbür konulardan ayrılır. Çünkü buradaki dil, bu bilimsel ve felsefi araştırmaların sadece konusu olmakla kalmaz; hatta aynı zamanda bu araştırmaların kendilerini de betimler. Yani dil hem araştırılması gereken bir konu, hem de bu araştırmaların betimlenme yeridir. Felsefi açıdan bakıldığında bu olgusal durum, insanın bizzat kendisi üzerine refleksiyle yönelebilmesi anlamını taşır ki, “dil içinde dil üzerine konuşabilmek”, sadece insana özgü bir Őey olarak kendisini göstermektedir. Tam bu noktada yazın dilinin kendine özgü bir anlatı biçimi, tutumu ve konumu ortaya çıkmaktadır. ‘Neden yazın yoluyla dil eğitimi?’ dendiğinde ise, ‘çünkü dil öğretiminde soyut dünyanın sıradan bağdaştırmalarının yanında, derinlikli olarak yapılandırılmış bir sanatlı bağdaştırmalardan söz edilebileceği tek ortam yazınsal metinlerin imgelerle örülu ortamıdır’ diyebilme haklılığımız olabilmelidir. Çünkü yazınsal ürünler, dış dünyayı ve bu dünyada yer alan gerçeği okurun değişik zaman ve ortam koşullarında değişebilen bir iç gerçek olarak aımlamasına olanak veren yoğun bir doku içerir. Bu bakımdan, edebiyatta, “anlatılmak isteneni daha canlı, daha duyulur biçimde anlatmak için onunla başka Őeyler arasında bağlantı kurarak tasarlanan yeni biçimler” (Özkırımlı, 1990: 681); “sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışı” (Aksan, 1993: 32) olarak tanımlanmaktadır. Buna anlam yaratma veya imge yordamıyla yapıtın etkili kılınması veya dilin, dil içinde yeniden boyutlandırılması da diyebiliriz. İmge, yazıyı yazınsal yapan üç ögeden- duygu, düşünce ve hayal- biri olan zihinsel tasarımı, çağırışım noktasında, duygunun us ile yoğrulduğu, hissin düşünceyle muvazenesi sonucunda oluşan, amacı anlamı derinleştirmek ve söylemin etkisini güçlendirmek olan, düşünce ve duygunun kelimelere yansıyan şeklidir. Onun hem görsel hem de mana boyutu vardır ve sonuçta, imgenin, yazınsal ürünün hayal ve mana noktasında, etkileyiciliğini artırdığını ve güçlendirdiğini söyleyebiliriz (Aksan, 1993).

İnsan, çevresini etkileyip değiştirirken ve ona amaç ve istemine göre biçim verirken, iç bölümüne ve işbirliğine gereksinim duyar. Eğer, iletişim ve bildirişim yoksa bu olanaksızdır. İşte dilin zorunluluğu bu gereksinimden doğmuştur. Belli bir için başarılabilmesi, onunla ilgili araçların kullanımındaki işbirliğinin gerekleēebilmesi, ortaklaşa imgelerin oluşturulmasını ve paylaşılmasını gerekli kılar. Bu ise dilin toplumsal olduğunu gösterir.

Bir dil önermelerden örüldür. Dil içinde anlamlı en küçük birim ise “sözcük”tür. Sözcükler, **duyularla algılanmış dış dünyanın genelleştirilmiş bir yansımasını dile getirir**. Birey toplum içinde ne ise, sözcük de dil içinde odur. Her sözcük, içinde bulunduğu dile anlam ve mantık bağıyla bağlıdır. Sözcükler mantıksal düzene sokularak tümceler oluşturulur (Baudrillard, 1992).

Dil bilincin zorunlu gerecidir. Dil olmaksızın bilinçten söz etmek olanaksızdır. İnsan dünyayı dilinde üretirken, kendini de insan (bilinçli varlık) olarak dil yoluyla var eder. Bunun için insanın anlamlı dünyası diliyle sınırlıdır. Ancak, dil üretilebilir, geliştirilebilir. Buna bağlı olarak da insanın anlamlı dünyası gelişir. Üretime bağlı olarak da öğrenen açısından Şunları söyleyebiliriz: Yazın yoluyla dil eğitimi, çünkü imgeler, semboller, anlam-

dil sanatları (Stilmittel) gibi yazınsallık öğeleri, öğrenme sürecinde yeterince uyarıcı olan ve unutmayı engelleyen, kalıcılığı tetikleyen dinamiklerdir. Çünkü bu sayede kavram ve anlamın ortak fotoğrafı belleğe kaydedilir; imgelemde devinerek üreyen anlam, bellekte anlamlı bir zemin bulur ve böylece kalıcı olur. Yabancı dil eğitiminde de zaten amaç, etkili, uyarıcı ve kalıcı süreçlerin işlevselleşmesidir. Bu konuyla ilgili gerekçelerimizi şöyle sıralayabiliriz:

- İmgelerle örülmüş yazınsal metinler, yapı kalıplarını olduğu gibi aktardıklarından edinilen dilsel birimler için ayrıca bir **bilinç katı ayarlaması** yapılmaz.
- Metin akışı içinde öğrenenler için otomatik-yansımali bir davranış biçimi kazandırılır.
- Uygun metinler seçilmek suretiyle, sözcükler, deyimler ve özel dil kullanımları anlamlı yapılara oturtularak verimli ve kalıcı biçimde edinilir.
- En önemlisi, yazınsal metinlerde evrensel duyuş, çöşüm, heyecan, korku ve alımlama süreçleriyle ilgili diğer yaşamsal duyumlar öğrenenin alımlama süreçlerine olumlu katkılar yaparak yeni anlama ve çağırışım olanaklarının uyarılmasına olanak sağlarlar.
- Çok katmanlı ve üretime dönük anlam öbekleri sayesinde ortak payda olan evresel dil ve estetik duyum kolaylıkla yakalanmış olur.

IV. Karşılaştırmalı Bir Çalışma Örneği ve Yabancı Dil Eğitime Katkısı

Bilindiği üzere, karşılaştırmalı çalışmalar malzemesi dil olan yazının daha farklı bir boyutuna vurgu yapar. Yani karşılaştırmalı çalışmaların ulusal yazının bildik sıcaklığının ve derin sularının ötesinde, kimi sessizlikte kaybolan veya bazı uluslara uzak olan zevkli değerlerin, yaşantıların ve deneyimlerin tadılmasına uygun ortamlar barındırdığını bilmekte yarar var. Bu bakımdan, ulusal kültür değerlerinin ötesinde yabancı bir veya birçok dünyadan, kültürden ve yazıya dökülmüş sanatsal değerlerden söz etmek yerindedir. Bu şu anlama da gelir: İki ya da daha fazla ulusun edebiyatını (yazın dünyasını) dilbilimsel, kültürel ve toplumsal açılardan inceleyen, eleştirel sosyal bir bilim alanından söz etmekteyiz. “komparatist” de denilen araştırmacıları genellikle bir çok dilde ve o dilin geleneklerinde, yazın kanonları üstünde uzmanlaşırlar. Disiplinlerarası olması dolayısıyla komparatistler çeviri çalışmalarından, sanat tarihinden, sosyolojinden, eleştiri kuramlarından, kültürel araştırmalardan ve toplumsal tarihten önemli ölçüde yararlanırlar (Zima:1992, 199-202). Yukarıda anlatılanları Aytaç’ın ifadeleri ile deşteleyecek olursak: “Sözün kıtası, sanatta etkileşim denen olgu vardır ve yazar için, sanatı için bir artı puandır: Şu şartla ki, etkilendiği, esinlendiği örneğin kopyasını değil, özgün yanı ağır basan bir başkasını üretmiş olsun. Edebiyat eserlerini inceleyen, araştıran edebiyat biliminin bir dalı, ‘Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi’dir. Görevi, işlevi, farklı dillerde yazılmış iki eseri konu, düşünce ya da biçim bakımından incelemek, ortak, benzer ve farklı yanların tespit etmek, nedenleri üzerine yorumlar getirmektir.” (Aytaç, 2003). Yani yazınsal uğraşılarda keskin bir etkileşimden ve buna bağlı olarak gelişen bir üretim kaynağından söz edilmektedir.

Bu uğraşının yabancı dil öğretimine katkısı noktasına yeniden dönecek olursak, yazının ulusal düzeydeki sanatsal değerlerinin ve bunların okurun imgelemindeki uyarı etkilerinin uzantısı olarak, dil-yaşam odaklı edinimlere, kalıcılığa ve uyarıcılığa değinmiştik. Şimdi bir de bu etki alanına farklı kültürel değerlerin ve yazınsal söyleme bağlı özel dil kullanımlarının derin etkisini de katacak olursak, yabancı dil ve kültür dizgesinde harmanlanmış sanatsal değerlerin uyarıcı etkisini, öğrenen açısından ne denli katmanlı ve kalıcı olduğu gerçeği daha da belirginleşmiş olur düşüncesindeyim. Tüm bu veriler ışığında karşılaştırmaya dayalı bir örnekle düşüncelerimizi destekleyelim:

Bu aşamada Türk ve Alman yazın örneklerinden büyük öneme sahip iki roman yazarını ve romanlarını kimi yönlerden irdeleyerek tezimizi güçlendirelim. Bu romanlardan ilki Zeyyat Selimoğlu'nun **Deprem** (1995) adlı romanıdır. Roman, büyük şehir olan İstanbul'un yaşamına sindirmiş olduğu yaşamsal sorunları, sosyal ve fiziksel bunalımları, kapitalist sistem içinde kıvranan çağ insanının çevresine ve giderek kendi iç gerçeğine yabancılaşmasını sorunlaştırarak irdeler. Alman yazın dünyasına önemli ölçekte mal olmuş Alfred Döblin'in **Berlin Alexanderplatz** (1929) adlı romanı da yine aynı çizgisellikte Berlin büyük şehir yaşamının çağ insanına zerkettiği, **bireyin kendini gerçekleştirme** daha doğrusu gerçekleştirilememesi sorunsalını işlemektedir. Çalışmamızı sosyal-kültürel bir yaklaşım içinde, **Bireyin Kendini Gerçekleştirme Arayışları** olarak belirleyebiliriz. Karşılaştırmalı çalışmamızı bu düzleme oturtabiliriz. Amacımız, farklı kültürel değerler yumağında biçimlenmiş imgesel ve derin anlamsal sözcük öbekleri sayesinde, öğrenende daha etkili ve kalıcı bir dil bilincinin uyarılmasını sağlamak ve yabancı dili etkili bir biçimde öğrenmenin yollarını karşılaştırmalı çalışmalar sayesinde ortaya koymaktır.

Romanların daha başlık düzeyinde farklı bir algılama bilincini okuruna dayatması, İstanbul ve Berlin gibi devasa şehirlerin çağ insanı için, yeni bir fenomeni yansıttığına tanıklık eder. Bu fenomen, böylece yazınsal değere ve sosyal-kültürel bir objeye dönüşür (Meckseper, 1983; 5). Bireyin spesifik bir yaşam biçimi olarak algılanmaya başladığı teknolojik dönem, birey için diğer yandan sosyal bir çöküntünün ve ruhsal bir yıkımın habercisidir (Özbek 2007). Bu ortamda bireyin kendi varlığını ortaya koyması olası görünmemektedir. Büyük şehir yaşamına sinmiş tüm öğeler, birey için kitlesel gürültü, anomalilikler, iletişimsizlik, yalnızlık, kişilik sorunları, varıl-yoksul çelişkileri olarak ortaya çıkarlar (Bz. Becker, 1993; 10). Büyük şehirlere egemen olan ve bireyi toplumda ve kendi içinde ezinçliğe mahkum eden bu yeni bilinç algısı ve değişikliği, bireyleri birbirlerinden uzaklaştırmış, yabancılaştırmış, yığın halinde bir arada tutmaya zorlamış biçimde insan belleğinde ve onun yaşamında yuvalanmıştır. Selimoğlu, **Deprem** vurgusuyla, romanında bireyin yaşamına aşılabilir duvarlar ören açmazları formüleştirmiştir bir anlamda. O, bu yapıtında genellikle kıyı bölgelerinde yaşayan insanların, kentsele dönük hüznünlü özlemlerini, renkli yaşamlarını konu edinir. Ekmeğini denizden çıkararak insanların günlük yaşantıları, geçim kavgaları ve sorunlarıyla örüldüğü gözlenir romanın. Yazarın, hem kişilerinin iç dünyalarını ele verışı, hem de yazınsal değerler düzeyinde bu sorunsalı irdelişi alımlama süreçlerine büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Çünkü, öğrenende farklı kültür ortamlarında gerçekleşen yaşamsal öğelerin ortaya çıkış biçimi ve bunların birey

düzeyinde alımlanması hangi tepkisel davranışları doğurduğu dil düzeyinde somut olarak ortaya konularak yeni ve canlı bir alımlama sürecini etkinleştirmektedir. Yazar, bu sorunları kırsal alandan kentsel alana uzanan çizgide ustalıklı öyküler; anlatımını yalın, canlı ve gerçekçi bir düzeyde gerçekleştirir. Bir eğretilene olarak karşımıza çıkan **dep-rem** olgusu, bireyin kendini gerçekleştirememe sıkıntısının sarsıcı duyumudur. Güvenle basılan yer kabuğunun, yer yer güvensiz de olabileceği bilinciyle insanı istenmedik yıkımlarla yüzleştirmesidir. Bu metafor konseptinde sözcük, derin bir anlam katmanına bürünmüştür. Bu çok katmanlı dünyada birey, roman kahramanı olan Sefer'in adı altında, toplumsal varlıktan bireysel varlığa sürüklenmiş ve kendi sonunun hüznü yazgısının izini silinmez bir not olarak yaşamına düşürmüştür.

20. yüzyılın birey odaklı sorununun en çalkantılı fotoğrafına ise, Döblin'in **Berlin Alexanderplatz (Berlin Alexander Meydanı)** adlı romanında tanık oluyoruz. Yazar yaşamı boyunca, oldukça sarsıntılı olaylara tanık olmuştur. Bunlar kendinde derin izler bırakmıştır. Romanı da, bu izlerden anlamlı izdüşümler taşır. Roman kahramanı Franz bu izler odağında Seferle aynı yazgıyı paylaşır. Expressyonizm (dışa vurum) sanat anlayışına egemen dünya görüşünü savunan yazar, yazılarını da aynı anlayış bağlamında ortaya koymuştur. Yazılarında, değişim sürecine bağlı olarak gelişen teknoloji odaklı sorunlara öncelik verir. Teknolojik değişimlerin neden olduğu bireysel kişilik bozukluklarını ve psiko-patolojik sorunları tematize eder. Yazar roman dokusu içine zengin çağrışım dokusu, rüyalar, iç konuşmalar (Innerer Monolog), bilinç akımı süreci (Bewusstseinstrom) gibi kimi ilkleri yerleştirmiştir. Tüm bunlardan damıtılmış olarak somutlayacak olursak; bu tür çalışmalar öğrenenin öğrenme süreçlerine ne gibi katkılar sağlayacaktır? Buna karşılık olarak daha önceki açıklamalarımıza ek olarak şunları söyleyebiliriz:

- Farklı dil dizgilerinin ve kültürel farklılıkların doğurduğu bireysel tepkilerin, davranış düzeyindeki yansımalarına tanıklık etmek ve bu farklılıkları tanımlayarak var olan düşünce zenginliğine yeni üretimler katmak.
- Farklı olanı kendi varlık bilinci içinde kabul ederek, onun alımlanmasında ön yargılardan uzak bir tutum geliştirmek.
- Değişik kültür varlığı içinde yapılandırılmış bulunan yapıtlarda, burada romanlarda, yer alan yerleşik sanatsal yaratım biçimlerinin sınırların aşmak ve yeni sanatsal doğurguların bilincine varma olanakları yakalamak.
- Tıpatıp benzerlikler, ortak konu ve motif örtüşmeleri öğrenenin öğrenme yetisini devindirecek yeterli uyarıyı sağlamak; bu nedenle öğrenenin alımlama ve yorumlama sürecinde yeterli işlevselliği yaratmak.

Bu uzantıda daha da çoğalabilen bir takım edinim ve değerlendirim becerilerinin etkinleşebileceğini de söyleyebiliriz. Romanlarda yer alan ortak ve benzer figür, konu, zaman ve uzam aralıkları, çağ sorunu, bireysel patolojiler ve anomalilikler gibi çarpıcı kesitler, öğrenme sürecinde oldukça etkili uyaranlardır diyebiliriz. Öğreneni sıkıcı ve bildik öğrenme ortamında uzaklaştırarak kimi uyarı etkiler yaratmak; özellikle karşılaştırmalı çalışmalar sayesinde bunu gerçekleştirmek, hem sanatsal yaratıların üretime dayalı ilişki-

ler ağının canlı tutulmasını, kültürel yabancılaşma sendromundan ve önyargılı olmaktan sıyrılmayı hem de merak konusu olan farklı yaşam biçimleri ve yaratıların ortamına girmek olanağını yakalamayı kolaylaştıracaktır kuşkusuz.

Romanda öğrenen açısından uyarıcı olan **ortak imgesel** öğeleri şöyle sıralayabiliriz:

Ölüm, Gece, Kin-Nefret, İhanet, Umutsuzluk, Yalnızlık, Güvensizlik, Yabancılaşma, İletişimsizlik, Büyük şehir, Renk, Özgürlük, Doğa vb.

Çağın birey üzerinden biyografisini izlediğimiz bu imgesel öğelere, romanın anlatı-sı bağlamında Deniz imgesini de bir hırçnılık, başkaldırı veya tersine bir kertelemeyle sığınak olarak değerlendirmek yanlış olmaz. Geceyi bir karamsarlık dünyasına açılan uzam olarak alımlamak da yerinde bir çıkarımdır. İhanet romanlarda silikleşen bireyin kimliğine gölge olmuş en acı verici duygu olarak almak romanların özüne uzak olmaz. Yabancılaşma ve iletişimsizlik sorunları da bireyin varoluşu içinde ve insansal ilişkiler ağında, önemli bir değer olarak yerini alır. Özlemle buluşan doğa imgesi de, tüm varlık bilincini kaybetmiş bireyin tek sığınağı olarak okurun karşısına çıkmaktadır.

Romanların ortak konu düzleminde sıkıştırılabilen kesitleri de şöyle sınıflandırabiliriz:

Hırsızlık, Fuhuş, Uyuşturucu, Silah kaçakçılığı, Kumar, Yalan, Zimmet, Kadın ticareti, Dolandırıcılık,

Benzer rollerle ve ortak konu aralıklarıyla yaratılan imgeler, döneme uzanan bir kargımayla okurun/öğrenenin imgeleminde öğrenme süreçlerine katkı bağlamında geniş alanlar yaratmaktadır. Özgün değerler dizgesinde olanlarla, yabancı değerler dizgesinde ortamlar arasında anlamlı bir bağ kurularak alımlama süreçlerinin etkinleştirilmesi öğrenende oldukça olumlu üretimlere yol açacağı açıktır. Yabancı dil öğretimi kapsamında da amaçlanan ana düşünce bu olduğuna göre, bu ortama en elverişli yataklardan birinin de karşılaştırmalı çalışmalarla elde edilen ürünlerin yer aldığı ortamın olacağı kesindir.

V. Sonuç

Yazınsal yapıtlarla sürdürülen karşılaştırmalı çalışmaların kimi ortak ve benzer alanlara dayalı olarak yapılması ve bu çalışmaların yabancı dil öğretimi derslerinde uygulamaya dönük olarak gerçekleştirilmesi öğrenende etkili uyarımlara neden olacaktır. Öğrenen, etkili öğrenme ortamını bir bakıma karşılaştırmalı yazın çalışmaları sayesinde yakalayabilecektir. Farklı kültür dizgelerinde yer etmiş sanatsal yaratılar öğrenenin düş (imge) dünyasını devindirerek, onun dış dünyayı çok açılı bir gözle kavramasına olanak sağlayacaktır. Bu geniş açılı bakış, dil olgusunu da içerimleyen bir eyleme istendik ortamlar da hazırlar. Evrensel tavır ve duyular bu sayede edinilir. İnsanlığın ortak yaşam kodlarının şifre çözümü bu ortamda saklıdır. Ortak zevkleri, ortak mutlulukları ve gereksinimleri, ortak insan manzaralarında ve sorun odaklarında yakalamak, tanımlamak ve tanımak daha kolay ve kalıcıdır. Bu kalıcılık, bir anlaşma aracı olan dil kodlarına sinmiş olduğundan, bu kodların çözümü dilsel bir çözümleme etkinliğiyle gerçekleştirilebilir ancak.

Bunun getirisi, yabancı bir dili etkili bir biçimde öğrenme olanağının uzak olamayacağı bilincinin kazan(dır)ılmasıdır.

Kaynakça

- Aksan, Doğan. (1993). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, İstanbul: Be-Ta Basım Yayım.
- Aytaç, Gürsel. (2003). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, İstanbul: Say Yay.
- Baudrillard, Jean. (1992). *Gerçeğin Yerini Alan Simülark'lar*, (Çev: O. Adanır), İzmir: GSF Yay.
- Başkan, Özcan. (2006). *Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler ve Çözümler, Multilingual*, İstanbul.
- Becker, Sabine. (1993). *Urbanität und Moderne*, Studien zur Grosstadt-wahrnehmung in der deutschen Literatur 1900-1930, W.J. Röding Verlag, Hallstadt.
- Doğan; Mehmet. (1975). *100 Soruda Estetik*, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Döblin, Alfred. (2004). *Berlin Alexander Meydanı*, (Çev. Ahmed Arpad), İstanbul: Sel Yay.
- Karaer, M. Necati. (1972), *Sevmek Varken*, İstanbul: Hisar Yay.
- Lukacs, Georg. (1969). *Marks ve Engels'in Estetik Yazıları*, (Çev: B.Cömert-Z. Özcan), *Forum*, sayı 356.
- Meckseper, C., Schraut, E. (1982). *Die Stadt in der Literatur*, Püpprecht in Göttingen.
- Özbek, Yılmaz. (2007). *Okumak, Anlamak, Yorumlamak*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Özkırımlı, A. (1990). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, (5. Bskı), Cilt 3, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Selimoğlu, Zeyyat. (1995). *Deprem*, İstanbul: Varlık Yay.
- Tural, S. Kemal. (1983). "Şiirin Dünyasına Yaklaşmak-2", *Konevi Dergisi*, Ekim: 10.
- Zima, V. Peter. (1992). *Komparatistik*, UTB, München.